

чоловіка, який вважає себе батьком дитини та за рішенням суду). Таким чином, основою правових відносин між дитиною і її батьками, є походження дитини від даних матері та батька, засвідчене державним органом реєстрації актів цивільного стану у порядку, встановленому законом.

Батьківство, як категорія права, означає походження дитини від визначеного (конкретного) батька; материнство, як і батьківство означає походження дитини від визначеної (конкретної) матері. Тобто під батьківством (материнством) слід розуміти правовідношення між батьком (матір'ю) і дитиною, засноване на походженні та зареєстроване державним органом реєстрації актів цивільного стану. Зміст такого правовідношення складають права та обов'язки батьків щодо своїх дітей, а також права та обов'язки дітей по відношенню до своїх батьків.

Визначення походження дитини, встановлення батьківства (материнства) має дуже велике значення. По-перше, шляхом встановлення батьківства реалізується важливе право дітей знати своїх батьків, що в свою чергу є реальною гарантією, яка визначає рівність дітей у нашому суспільстві (відповідно до ст. 52 Конституції України діти рівні у своїх правах незалежно від того, народжені вони в шлюбі чи поза ним). І по-друге, мова йде не тільки про запис осіб як матері та батька дитини, а про покладення на них складного комплексу батьківських прав та обов'язків, передбачених чинним законодавством, в т.ч. заходів відповідальності за невиконання чи неналежне виконання таких обов'язків.

Таким чином, маємо всі підстави стверджувати: що покладення на батьків прав і обов'язків стає можливим лише у разі засвідчення походження дитини у встановленому законом порядку; що правова природа батьківських прав та обов'язків впливає і обумовлюється тими функціями, які покладаються на сім'ю державою та суспільством; що сутність батьківських прав і обов'язків, їх призначення, соціальна цінність розкривається шляхом з'ясуванням результатів їх належного здійснення; що межі здійснення батьківських прав, визначені законом, і є своєрідним орієнтиром, базою для усвідомлення батьками того, що діти є не просто об'єктом впливу, а є рівноправними суб'єктами сімейних правовідносин.

### **Позовна давність як інститут у цивільному**

**праві Герасимюк В.А.**, курсант юридичного факультету ІКВС

*Науковий керівник:* старший викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін ІКВС *Скриник Л.М.*

Можливість захисту цивільних прав у багатьох випадках залежить від дотримання строків, встановлених на цей випадок законом. Позовна давність - це строк, протягом якого особа, право якої порушено, може вимагати захисту чи примусового здійснення свого права через суд. Значення інституту позовної давності пояснюється низкою причин. Насамперед обмеження строку для розгляду спору полегшує надання доказів, підвищує їх достовірність і тим сприяє встановленню судами істини. Крім того, встановлення строку позовної давності сприяє стабілізації цивільних правовідносин, усуненню невизначеності у відносинах між їх учасниками, а також стимулює активність учасників цивільного обігу у здійсненні прав і виконанні обов'язків.

За загальним правилом, норми про позовну давність поширюються на всі цивільні правовідносини, у тому числі й на ті, що виникли з участю держави та

її адміністративно - територіальних утворень як суб'єктів цивільних прав. Але є винятки з цього правила ( ст. 268 ЦК України).

Так, позовна давність не поширюється:

- на вимогу, що випливає з порушення особистих немайнових прав, крім випадків, встановлених законом. Особливість особистих немайнових прав полягає в їх безстроковості, тому законодавець і не обмежує можливість їх захисту у часі;

- на вимогу вкладника до банку( фінансової установи) про видачу вкладів. Характер взаємовідносин , які виникають між клієнтом та банком, передбачає право клієнта в будь-який час вимагати повернення внесених грошових внесків.

- на вимогу про відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю, крім випадків завдання такої шкоди внаслідок недоліків товару, що є рухомим майном, у тому числі таким, що є складовою частиною іншого рухомого чи нерухомого майна, включаючи електроенергію;

- на вимогу страховальника ( застрахованої особи) до страховика про здійснення страхової виплати( страхового відшкодування);

- на вимогу центрального органу виконавчої влади, що здійснює управління державним резервом, стосовно виконання зобов'язань, які випливають із Закону України «Про державний матеріальний резерв».

У цивільному праві застосовуються два види строків позовної давності: а) загальні; б) спеціальні.

Загальні строки позовної давності поширюються на всі цивільні правовідносини, за винятком тих, щодо яких законом встановлений інший строк, або які взагалі виведені з-під дії строків позовної давності. Загальний строк позовної давності встановлений у три роки і не залежить від суб'єктивного складу відносин (ст. 257 ЦК).

Спеціальні строки позовної давності встановлені для окремих вимог, визначених законом, і ці строки, порівняно із загальними, можуть бути або скороченими, або продовженими.

Скорочені строки позовної давності тривалістю в один рік поширюються на вимоги:

- 1) про стягнення неустойки( пені, штрафу);
- 2) про спростування недостовірної інформації, надрукованої у засобах масової інформації;
- 3) про недоліки проданих речей;
- 4) про переведення на співвласника прав та обов'язків покупця у разі порушення переважного права купівлі частки у праві спільної часткової власності;
- 5) про розірвання договору дарування;
- 6) до позові, що випливають з перевезення вантажу, пошти і багажу;
- 7) про оскарження дій заповіт.

Позовна давність, встановлена законом, може бути збільшена за домовленістю сторін. Договір про збільшення позовної давності укладається у письмовій формі. Позовна давність, встановлена законом, не може бути скорочена за домовленістю сторін. Більш тривалі строки позовної давності застосовуються у двох випадках: про визнання недійсним правочину, вчиненого під впливом насильства або обману - п'ять років; про застосування наслідків нікчемного правочину - десять років.

За загальним правилом, перебіг позовної давності починається від дня виникнення права на позов, тобто коли особа дізналася про порушення свого

Крім того, для окремих випадків порушення цивільних прав законом встановлюються спеціальні правила визначення початку перебігу позовної давності (ч.2-6 ст. 261 ЦК):

1) перебіг позовної давності за вимогами про визнання недійсним правочину, вчиненого під впливом насильства, починається від дня припинення насильства;

2) перебіг позовної давності за вимогами про застосування наслідків за вимогами про застосування наслідків нікчемного правочину починається від дня, коли почалося його виконання;

3) у разі порушення цивільного права або інтересу неповнолітньої особи позовна давність починається від дня досягнення нею повноліття;

4) за зобов'язанням з визначеним строком виконання перебіг позовної давності починається зі спливом строку виконання;

5) за зобов'язанням, строк виконання яких не визначений або визначений моментом вимоги, перебіг позовної давності починається від дня, коли у кредитора виникає право пред'явити вимогу про виконання зобов'язання;

6) за регресивними зобов'язаннями перебіг позовної давності починається від дня виконання основного зобов'язання.

Перебіг позовної давності зупиняється у разі:

а) коли пред'явленню позову перешкоджала надзвичайна і невідворотна за даних умов подія (непереборна сила); б) встановленої законодавчими актами відстрочки виконання зобов'язання (мораторію); в) коли позивач або відповідач перебуває у складі у Збройних Сил, переведених на воєнний стан. Крім зупинення, перебіг позовної давності може бути перерваний. За чинним законодавством переривання позовної давності допускається лише у двох випадках:

а) при пред'явленні позову у встановленому порядку. Пред'явлення позову, залишеного без розгляду, не перериває перебігу позовної давності (ч. 4 ст. 79 ЦК). Зокрема, суд залишає заяву без розгляду, якщо заінтересована особа, яка звернулася до суду, не додержала встановленого для даної категорії справ порядку попереднього позасудового вирішення спору і можливість застосування цього порядку не втрачена або заяву подано недієздатною особою, або заява від імені заінтересованої сторони подана особою, яка не уповноважена на ведення справи, та у деяких інших випадках (статті 229 і 230 ЦПК). Після усунення умов, які послужили підставою для залишення заяви без розгляду, заінтересована особа може знову звернутися до суду з позовом у встановленому порядку, що приведе до переривання позовної давності, якщо до цього моменту вона ще не спливла;

б) у спорах, в яких однією або обома сторонами є громадяни, перебіг строку позовної давності переривається здійсненням зобов'язаною особою дій, що свідчать про визнання боргу. Суть переривання позовної давності полягає у тому, що при настанні вищезазначених обставин перебіг давності починається спочатку, а час, який минув до перерви, до нового строку не зараховується. Жодні інші обставини, у тому числі зміна осіб у зобов'язанні, не впливають на перебіг позовної давності.

Отже, позовна давність - це дуже важливий процесуальний інститут, основна задача якого є впорядкування цивільно-правових відносин з метою більш ефективного, повного і справедливого захисту своїх прав. Залежно від видів суспільних відносин, існують загальний і спеціальний строки позовної давності. За загальним правилом, порушення строку позовної давності не є підставою для відмови прийняття позову до суду.